

LİBYA DEVLETİ

DOĞAL TAŞ SEKTÖRÜ PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih: **Haziran 2026**

Raporu Hazırlayan: **Trablus Ticaret Müşavirliği**

İçindekiler

1. Libya Pazarında Doğal Taş Sektörü	5
1.1 Sektörde Üretim	5
1.2 Ortalama Üretici Fiyatları	5
1.3 İlgili Sektörde Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler.....	6
1.4 Sektörde Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi	7
2. Libya'nın Sektörde Dış Ticareti	8
2.1 Doğal Taş Sektöründe Libya'nın En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği Ülkeler.....	8
2.2 Doğal Taş Sektöründe Libya'nın Altılı Tarife Bazında İthalat Yaptığı Ürünler.....	10
3. Sektörde Ülkemizden İhracat (Değer ve Miktar)	12
3.1 Sektörde Ülkemizin Libya'ya İhracatı (\$).....	12
3.2 Sektörde Ülkemizin Libya'ya İhracatı (Ton)	13
4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş	14
4.1 Sektör İçin Hedef Şehirler.....	14
4.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı.....	15
4.2.1 İlgili Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri	16
4.2.2 Varsa İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar.....	16
4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler	16
4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır? Varsa yetkilendirilmiş gözetim şirketleri hangileridir?	17
4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar (milli katılım olup olmadığı) ve Tarihleri.....	18
4.6 Sektör Firmalarına Hitap Eden ve Gerçekleştirilmesi Planlanan Ticaret Heyetleri	18
4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler.....	18
4.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hakkında Bilgi	19
4.9 Sektörde Standartlar	19
4.10 Sektörde Etiketleme	19
4.11 Sektörde Ambalajlama	19
4.12 Lojistik (nakliye süresi, en fazla tercih edilen taşıma modları, güzergahlar vb.).....	20
4.13 Dağıtım Kanalları.....	20
4.14 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-İhracat).....	21
4.14.1 Ülkedeki Pazaryerleri	21
4.14.2 Özel Günler, Bayramlar v.b.....	21
4.14.3 En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları	21
4.14.4 E-Ticarettteki Gümrük Vergileri ve Muafiyetleri.....	21
4.14.5 E-Ticarete Yönelik Düzenlemeler	21

4.14.6 E-Ticarete Yönelik Lojistik Hizmetleri (Hızlı kargo ve sipariş karşılama hizmetleri (fulfillment) sunan firmalar v.b.).....	22
4.15 Tanıtım ve Pazarlama	22
4.16 Sektörde Tüketici /Alıcı Tercihleri ve Son Trendler	22
4.17 Sektörde Vergiler (gümrük vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, ilave gümrük vergisi, anti dumping vergisi v.b.)	23
4.18 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller	23
7. Doğal Taş Sektöründe İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler	24
8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar	24
9. Genel Değerlendirme	25
10. Yararlı Adresler	25
11. Kaynakça.....	26

TABLÖLAR

Tablo 1. GTİP 680221 - Mermer, traverten ve su mermeri; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı (yarı işlenmiş) ürün grubunda Libya'nın ülke bazında ithalatı.....	8
Tablo 2. GTİP 680291 - Mermer, traverten ve su mermeri; parlatılmış, dekore edilmiş veya başka şekilde işlenmiş ürün grubunda Libya'nın ülke bazında ithalatı.....	9
Tablo 3. GTİP 680223 - Granit; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı (Yarı işlenmiş) ürün grubunda Libya'nın ülke bazında ithalatı.....	9
Tablo 4. Libya'nın doğal taş ithalatı (bin \$).....	10
Tablo 5. Libya'nın doğal taş ithalatı (ton).....	11
Tablo 6. Türkiye'nin Libya'ya doğal taş ihracatı (bin \$).....	12
Tablo 7. Türkiye'nin Libya'ya doğal taş ihracatı (ton).....	13
Tablo 8. Doğal taş sektöründe 1 milyon \$ üzerinde akreditif kullanan Libyalı firmalar.....	15
Tablo 9. Libya'da yapı/İNŞAAT ürünleri teknolojileri kapsamındaki fuarlar.....	18

1. Libya Pazarında Doğal Taş Sektörü

1.1 Sektörde Üretim

Libya'da doğal taş sektörü, madencilik ve yapı malzemeleri sanayisinin bir alt kolu olarak faaliyet göstermektedir. Ülke ekonomisinin temelini petrol ve doğal gaz sektörü oluşturduğundan, petrol dışı madencilik faaliyetlerinin ekonomik ağırlığı sınırlı kalmaktadır. Bununla birlikte, doğal taş ve taş ocakçılığı faaliyetleri özellikle inşaat, altyapı ve yapı malzemeleri sektörlerinin ihtiyaçlarının karşılanması açısından önem taşımaktadır.

Libya'nın doğal taş kaynakları incelendiğinde, mermer, kireçtaşı, dolomitik kireçtaşı, traverten, granit benzeri yapı taşları ve çeşitli doğal taş oluşumlarının ülkenin farklı bölgelerinde bulunduğu görülmektedir. Ancak, ülkede uzun yıllardır devam eden siyasi ve ekonomik istikrarsızlıklar nedeniyle sektöre ilişkin güncel ve düzenli istatistiklerin yayımlanması sınırlı olup, doğal taş üretimine ilişkin güvenilir ve kapsamlı resmi verilere erişim güçtür.

Ülkedeki doğal taş üretimi ağırlıklı olarak yerel inşaat sektörü, konut projeleri, ticari yapılar, kamu binaları ve altyapı yatırımlarının ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. Son yıllarda yeniden imar faaliyetlerinin hız kazanmasıyla birlikte doğal taş ve diğer yapı malzemelerine yönelik talepte artış gözlenmektedir. Doğal taş ürünleri; bina cephe kaplamaları, iç mekân döşemeleri, zemin kaplamaları, merdivenler, peyzaj uygulamaları ve dekoratif mimari unsurlarda yaygın olarak kullanılmaktadır. Kireçtaşı ve benzeri taşlar ise agrega üretimi, yol yapımı ve çimento sanayisinde önemli girdiler arasında yer almaktadır.

Libya'da doğal taş üretiminin belirli bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir. Güney Libya'daki Brak Al-Shati bölgesi, ticari olarak değerlendirilen mermer ve yapı taşı oluşumlarıyla öne çıkmaktadır. Ayrıca Bingazi ve çevresinde yer alan taş ocaklarında dolomitik kireçtaşı ve inşaat sektöründe kullanılan çeşitli doğal taşların üretimi gerçekleştirilmektedir. Kuzeydoğu Libya'daki Al Huarry ve Al Abyar bölgeleri de doğal taş üretimi bakımından dikkat çeken alanlar arasında yer almaktadır. Bununla birlikte, sektörde faaliyet gösteren işletmelerin büyük bölümü yerel pazara yönelik üretim yapmakta olup, doğal taş üretiminin önemli kısmı iç talebin karşılanmasına hizmet etmektedir.

Libya'da doğal taş sektörünün gelişim potansiyeli, ülkenin yeniden imar sürecinin seyri, kamu altyapı yatırımları, konut projeleri ve özel sektör inşaat faaliyetlerinin performansı ile yakından ilişkilidir. Bu çerçevede, doğal taş talebinin orta ve uzun vadede inşaat sektöründeki toparlanmaya paralel olarak artış göstermesi beklenmektedir.

Bununla birlikte, Libya doğal taş sektörünün dış ticaret yapısı incelendiğinde, ülke içindeki üretimin toplam talebi karşılamada yetersiz kaldığı ve pazarın büyük ölçüde ithalata dayandığı görülmektedir. Libya'nın doğal taş ihracatı oldukça sınırlı seviyelerde seyrederken, mermer, traverten ve granit başta olmak üzere doğal taş ürünlerinde önemli ölçüde ithalat gerçekleştirilmektedir. Özellikle işlenmiş ve yarı işlenmiş mermer/traverten ürünleri ile granit ürünleri, ülkenin doğal taş ithalatının büyük bölümünü oluşturmaktadır. Son yıllarda yeniden imar faaliyetleri ve inşaat sektöründeki canlanmanın etkisiyle doğal taş ithalatı yüksek seviyelerde seyretmeye devam etmektedir. Libya'nın doğal taş dış ticaretine ilişkin detaylı veriler raporun ilerleyen bölümlerinde ele alınmaktadır.

1.2 Ortalama Üretici Fiyatları

Doğal taş sektöründe fiyatlar; taşın türü (mermer, granit, traverten, kireçtaşı ve diğer yapı taşları), kalitesi, rengi, damar yapısı, çıkarıldığı bölge, blok veya işlenmiş ürün olması, uygulanan yüzey işlemleri ve nakliye maliyetleri gibi birçok faktöre bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Ayrıca sektörde kullanılan makine, ekipman ve yedek parçaların önemli ölçüde ithalata bağımlı olması nedeniyle döviz kuru hareketleri de maliyet yapısı üzerinde etkili olmaktadır.

Libya'da doğal taş sektörüne ilişkin güncel ve güvenilir üretici fiyat verilerine ulaşılamamıştır. Ülkede doğal taş üretiminin önemli ölçüde yerel ve bölgesel ölçekte faaliyet gösteren işletmeler tarafından gerçekleştirilmesi, sektöre ilişkin düzenli fiyat istatistiklerinin yayımlanmaması ve son yıllarda yaşanan siyasi ve ekonomik gelişmeler nedeniyle ortalama üretici fiyatlarına ilişkin resmi veri bulunmamaktadır.

1.3 İlgili Sektörde Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler

Libya'da doğal taş sektörüne özgü, ulusal düzeyde faaliyet gösteren bir üretici birliği, doğal taş sanayicileri derneği veya ihracatçı birliğine ilişkin güncel ve doğrulanabilir bilgiye ulaşılamamıştır. Sektörde faaliyet gösteren işletmeler genel olarak madencilik, yapı malzemeleri üretimi ve taş ocakçılığı faaliyetlerini düzenleyen kamu kurumlarının denetimi altında faaliyet göstermektedir.

Doğal taş sektörüne ilişkin faaliyetler başta Libya Sanayi ve Maden Kaynakları Bakanlığı olmak üzere ilgili kamu kurumları tarafından yürütülmektedir. Ayrıca madencilik faaliyetlerinin geliştirilmesi, ruhsatlandırılması ve yatırım projelerinin desteklenmesi amacıyla faaliyet gösteren kurumlar da sektörde önemli rol oynamaktadır.

Başlıca Kamu Kurumları ve Sektörel Yapılar

Libya Sanayi ve Maden Kaynakları Bakanlığı (Ministry of Industry and Minerals)

Ülkedeki sanayi ve madencilik faaliyetlerinin planlanması, düzenlenmesi ve denetlenmesinden sorumlu temel kamu otoritesidir. Taş ocakçılığı, doğal taş üretimi ve yapı taşlarına yönelik faaliyetler de Bakanlığın görev alanı içerisinde yer almaktadır.

Ulusal Madencilik Şirketi (National Mining Corporation - NMC)

Madencilik sektörünün geliştirilmesi, doğal kaynakların değerlendirilmesi ve sektöre yönelik yatırımların teşvik edilmesi amacıyla faaliyet göstermektedir. Doğal taş, mermer, kireçtaşı ve diğer maden rezervlerinin değerlendirilmesi konusunda yetkili kurumlardan biridir.

Libya Ticaret, Sanayi ve Tarım Odalar Birliği

Ülke genelindeki sanayi ve ticari işletmelerin temsil edildiği kurumsal yapılar arasında yer almakta olup, doğal taş sektöründe faaliyet gösteren işletmelere ilişkin bilgi edinilebilecek başlıca kuruluşlardandır.

Başlıca Üretim Bölgeleri

Libya'da doğal taş üretiminin belirli bölgelerde yoğunlaştığı görülmektedir. Açık kaynaklarda öne çıkan başlıca üretim alanları aşağıda yer almaktadır:

- Brak Al-Shati Bölgesi (Güney Libya): Ticari olarak değerlendirilen mermer oluşumları, yapı taşları ve çeşitli doğal taş rezervleri ile öne çıkmaktadır.
- Bingazi Bölgesi (Kuzeydoğu Libya): Doğal taş ve yapı malzemesi üretimine yönelik taş ocaklarının bulunduğu bölgeler arasında yer almaktadır.
- Al Huary ve Al Abyar Bölgeleri: Dolomitik kireçtaşı, agrega ve inşaat sektöründe kullanılan çeşitli doğal taşların üretildiği önemli taş ocakçılığı alanları arasında gösterilmektedir.
- Diğer Bölgesel Taş Ocakları: Ülkenin farklı bölgelerinde yerel inşaat sektörüne hammadde sağlayan küçük ve orta ölçekli taş ocaklarının faaliyet gösterdiği bilinmekle birlikte, bunlara ilişkin güncel ve kapsamlı verilere ulaşılamamıştır.

Yerli Üretici Firmalar

Libya'da doğal taş sektöründe faaliyet gösteren yerli üretici firmalara ilişkin güncel, kapsamlı ve doğrulanabilir bir firma envanterine ulaşılamamıştır. Benzer şekilde firmaların üretim kapasiteleri, çalışan sayıları, işleme tesisleri ve pazar paylarına ilişkin düzenli olarak yayımlanan resmi verilere de rastlanmamıştır.

1.4 Sektörde Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi

Libya'da doğal taş ticareti büyük ölçüde inşaat sektörünün ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmektedir. Ülkede doğal taş ürünlerinin nihai kullanıcılara ulaştırılması; ithalatçılar, yapı malzemeleri toptancıları, doğal taş işleme atölyeleri, müteahhit firmalar ve perakende satış noktalarından oluşan bir dağıtım ağı aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

Sektörde faaliyet gösteren işletmelerin önemli bir bölümü konut projeleri, ticari yapılar, kamu yatırımları ve altyapı projelerine yönelik satış gerçekleştirmektedir. Bu nedenle doğal taş ticaretinde proje bazlı satışlar, bireysel tüketici satışlarına kıyasla daha önemli bir yer tutmaktadır.

Libya'da doğal taş ürünlerinin toptan ticareti ağırlıklı olarak ülkenin başlıca ticaret ve lojistik merkezleri olan Trablus, Bingazi ve Misrata şehirlerinde yoğunlaşmaktadır. Söz konusu şehirler aynı zamanda inşaat faaliyetlerinin yoğunlaştığı bölgeler arasında yer almakta olup, doğal taş ürünlerinin ülke geneline dağıtımında önemli rol oynamaktadır.

Toptan satış faaliyetleri genel olarak aşağıdaki kanallar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir:

- Doğal taş ve yapı malzemeleri ithalatçıları,
- Yapı malzemeleri toptancıları,
- Doğal taş kesim ve işleme atölyeleri,
- Müteahhitlik ve proje geliştirme firmaları,
- Kamu projelerine tedarik sağlayan yüklenici firmalar.

Perakende satışlar ise ağırlıklı olarak yapı malzemeleri satıcıları, doğal taş işleme atölyeleri ve çeşitli yapı ürünleri mağazaları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Doğal taş ürünleri özellikle zemin kaplamaları, merdivenler, mutfak tezgâhları, banyo uygulamaları, dış cephe kaplamaları, peyzaj düzenlemeleri ve dekoratif mimari uygulamalarda kullanılmaktadır. Kullanılan başlıca ürünler arasında mermer, granit, traverten, kireçtaşı ve diğer doğal yapı taşları yer almaktadır.

Doğal taş ürünlerinin satın alınmasında fiyat, dayanıklılık, renk ve desen özellikleri ile ürünün kullanım amacına uygunluğu başlıca tercih kriterleri arasında yer almaktadır. Konut ve ticari yapı projelerinde kullanılacak ürünlerin seçiminde estetik görünüm, teknik özellikler ve maliyet unsurları birlikte değerlendirilmektedir.

Uluslararası doğal taş sektöründe yaygın olarak kullanılan plaka (slab) ürünlerinde kalınlıklar genel olarak 16 mm, 18 mm, 20 mm ve 30 mm seviyelerinde olup, kullanım alanına ve taş türüne göre farklı ölçüler tercih edilebilmektedir.

Sektörde yaygın olarak kullanılan dağıtım zinciri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Ocak / İthalatçı → İşleme Tesisi veya Depo → Toptancı → Müteahhit veya Perakendeci → Nihai Kullanıcı

Son yıllarda yeniden imar faaliyetlerine yönelik beklentiler ve inşaat sektöründeki canlanma, doğal taş ürünlerine yönelik talebi destekleyen başlıca unsurlar arasında değerlendirilmektedir. Özellikle konut, ticari yapı ve kamu altyapı projelerine yönelik yatırımların artması, doğal taş ürünlerine olan talebi doğrudan etkilemektedir. Bununla birlikte, Libya'da doğal taş sektörüne ilişkin perakende ve toptan satış hacimleri, işletme sayıları ve satış kanallarına yönelik güncel ve güvenilir istatistiklere ulaşılamamıştır.

2. Libya'nın Sektörde Dış Ticareti

2.1 Doğal Taş Sektöründe Libya'nın En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği Ülkeler

Libya, doğal taş sektöründe büyük ölçüde dışa bağımlı bir yapı ihtiva etmektedir. Libya'nın doğal taş ihracatı ithalatına kıyasla oldukça sınırlı düzeydedir. Bununla birlikte, Libya'nın doğal ithalatı genel olarak yarı işlenmiş ve işlenmiş mermer/traverten ile yarı işlenmiş granite yoğunlaşmaktadır.

GTİP 680221 pozisyonunda yer alan yarı işlenmiş mermer ve traverten ürünleri Libya'nın ithalatında Mısır'ın payı çok yüksek seyretmektedir. 2025 yılında Libya'nın toplam ithalatı 94,8 milyon ABD Doları seviyesinde gerçekleşirken, bunun 67,8 milyon dolarlık kısmı (%71,2) Mısır kaynaklıdır. Buna karşılık Türkiye'nin ihracatı 17,2 milyon dolar ile toplam ithalatın yaklaşık %18'ini oluşturmaktadır.

Tablo 1. GTİP 680221 - Mermer, traverten ve su mermeri; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı (yarı işlenmiş) ürün grubunda Libya'nın ülke bazında ithalatı

GTİP 680221 - Mermer, traverten ve su mermeri; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı (yarı işlenmiş)										
	2021		2022		2023		2024		2025	
	Değer (Bin \$)	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Ton)
Mısır	77.666	94.594	94.962	111.759	284.558	301.049	198.758	188.560	67.836	69.444
Türkiye	16.911	61.289	14.677	49.743	15.198	50.365	20.406	65.518	17.221	55.957
İtalya	3.112	5.786	1.225	2.177	3.650	6.250	4.689	5.590	8.111	7.596
Yunanistan	87	347	606	1.203	214	492	674	620	1.655	2.558
Umman	2.027	6.399	943	1.110	1.331	1.312	1.774	8.030		
Ara Toplam	99.803	168.415	112.413	165.992	304.951	359.468	226.301	268.318	94.823	135.555
Genel Toplam	100.063	169.290	112.692	167.060	306.195	364.383	227.273	269.754	95.326	136.970

Kaynak: Trade Map (mirror data)

Libya'nın yeniden imar süreci ve Türk müteahhitlik sektörünün Libya'daki güçlü varlığı dikkate alındığında, Türk doğal taş sektörünün bu ürün grubunda büyüme potansiyeli yüksek görünmektedir. ITC İhracat Potansiyeli Haritasına göre, bu ürün grubu Türkiye'nin Libya pazarında en yüksek ilave ihracat potansiyeline (115 milyon ABD doları) sahiptir.

Diğer taraftan, GTİP 680291 kapsamında yer alan parlatılmış, dekore edilmiş veya başka şekilde işlenmiş mermer ve traverten ürünlerinde Türkiye, Libya pazarının açık ara en büyük tedarikçisi konumundadır. Aşağıdaki tabloda görüleceği üzere, 2025 yılında Libya'nın bu ürün grubundaki toplam ithalatı 35,5 milyon ABD doları seviyesinde gerçekleşirken, Türkiye'nin ihracatı 32 milyon dolar ile toplam Libya ithalatının %90'ını oluşturmaktadır. Miktar bazında ise Türkiye'nin ihracatı, toplam Libya ithalatının %96'sını meydana getirmektedir.

Tablo 2. GTİP 680291 - Mermer, traverten ve su mermeri; parlatılmış, dekore edilmiş veya başka şekilde işlenmiş ürün grubunda Libya'nın ülke bazında ithalatı

GTİP 680291 - Mermer, traverten ve su mermeri; parlatılmış, dekore edilmiş veya başka şekilde işlenmiş										
	2021		2022		2023		2024		2025	
	Değer (Bin \$)	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Ton)
Türkiye	16.635	65.919	16.721	60.060	19.466	62.113	25.072	84.123	32.003	97.827
İtalya	420	850	1.469	3.628	2.258	2.851	1.504	2.748	1.895	2.297
Çin	250	49	263	76	784	156	667	337	923	313
İspanya	1.323	2.771	753	1.789	704	1.609	481	1.026	305	583
Brezilya	159	914	157	561	20	139	80	485	113	724
Ara Toplam	18.787	70.503	19.363	66.114	23.232	66.868	27.804	88.719	35.239	101.744
Genel Toplam	18.856	70.688	19.651	66.691	25.369	68.576	28.155	89.126	35.548	101.958

Kaynak: Trade Map (mirror data)

Tabloda, 2024 ve 2025 yıllarında Türkiye'nin bu ürün grubu ihracatında belirgin bir artış yaşadığı; ihracat değerinin 2021 yılındaki 16,6 milyon dolardan 2025 yılında 32 milyon dolara yükseldiği görülmektedir. Böylece beş yıllık dönemde ihracat değeri yaklaşık iki katına çıkmıştır. Miktar bazında incelendiğinde de benzer bir eğilim görülmektedir. Türkiye'nin Libya'ya gerçekleştirdiği ihracat 2021 yılında yaklaşık 66 bin ton seviyesindeyken, 2025 yılında yaklaşık 98 bin tona ulaşmıştır. Bu durum Türk doğal taş sektörünün Libya pazarındaki güçlü dağıtım ağına, marka bilinirliğine ve rekabetçi konumuna işaret etmektedir. Yarı işlenmiş ürünlerde (680221) Mısır lider konumdayken, ileri düzeyde işlenmiş ürünlerde (680291) Türkiye'nin açık ara lider olması Libya pazarında Türkiye'nin rekabet avantajının özellikle işleme teknolojisi, ürün kalitesi ve katma değerli üretim alanlarında yoğunlaştığını göstermektedir.

GTİP 680223 kapsamında yer alan yarı işlenmiş granit ürünlerinde ise Libya çok büyük oranda Hindistan'dan ithalat gerçekleştirmektedir. Aşağıdaki tabloda görüleceği üzere, 2025 yılında Libya'nın bu ürün grubundaki toplam ithalatı 11,7 milyon ABD doları olarak gerçekleşirken, Hindistan'ın ihracatı 10,1 milyon dolar seviyesinde gerçekleşmiştir. Böylece Hindistan'ın pazar payı yaklaşık %86'ya ulaşmıştır.

Tablo 3. GTİP 680223 - Granit; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı (Yarı işlenmiş) ürün grubunda Libya'nın ülke bazında ithalatı

GTİP 680223 - Granit; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı (Yarı işlenmiş)										
	2021		2022		2023		2024		2025	
	Değer (Bin \$)	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)	Miktar (Ton)
Hindistan	15.418	45.371	15.740	48.319	13.901	49.357	9.642	36.311	10.106	42.829
Türkiye	75	763	28	327	46	530	38	144	1.559	7.635
İtalya	0		0		144	100	0		48	50
Mısır	454	804	88	174	354	690	1.512	2.780	20	43
BAE	0		0		12	10	220	306		
Ara Toplam	15.947	46.938	15.856	48.820	14.457	50.687	11.412	39.541	11.733	50.557
Genel Toplam	15.981	47.060	15.856	48.820	14.457	50.687	11.412	39.541	11.733	50.557

Kaynak: Trade Map (mirror data)

Söz konusu ürün grubunda, Türkiye'nin ihracatı 38 bin dolardan 1,56 milyon dolara yükselmiştir. Aynı dönemde miktar bazında ihracat ise 144 tondan 7.635 tona çıkmıştır. Bu gelişme sonucunda Türkiye'nin pazar payı yaklaşık %13 seviyesine ulaşmıştır.

2.2 Doğal Taş Sektöründe Libya'nın Altılı Tarife Bazında İthalat Yaptığı Ürünler

2025 yılında toplam doğal taş ithalatı 154,5 milyon ABD Doları olarak gerçekleşen Libya'nın doğal taş ithalatı incelendiğinde, pazarın büyük ölçüde mermer ve traverten ürünlerinden oluştuğu görülmektedir. Özellikle GTİP 680221 (yarı işlenmiş mermer ve traverten) ile GTİP 680291 (işlenmiş mermer ve traverten) Libya doğal taş pazarının temelini oluşturmaktadır. Bu iki ürün grubunun toplam ithalat içindeki payı 2025 yılında yaklaşık %85 seviyesine ulaşmıştır. Granit ürünleri ise toplam ithalatın yaklaşık %12'sini oluşturarak ikinci önemli ürün grubu konumundadır. Libya'nın değer bazında doğal taş ithalatı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. Libya'nın doğal taş ithalatı (bin \$)

GTİP No	Ürün Tanımı	2021 (Bin \$)	2022 (Bin \$)	2023 (Bin \$)	2024 (Bin \$)	2025 (Bin \$)
251400	Kayağan taşı (arduvaz)	0	5	0	0	0
251511	Mermer ve traverten; ham veya kabaca yontulmuş; belirgin yoğunluğu $\geq 2,5$	116	138	268	170	105
251512	Mermer ve traverten; testere ile blok veya kalın dilimler halinde kesilmiş; belirgin yoğunluğu $\geq 2,5$	2.155	1.887	3.153	3.461	2.080
251520	Ekosin ve diğer kireçli anıt veya yapı taşları ile su mermeri (alabaster); belirgin yoğunluğu $\geq 2,5$	0	0	0	12	15
251611	Granit; ham veya kabaca yontulmuş	5	156	30	0	0
251612	Granit; testere ile blok veya kalın dilimler halinde kesilmiş	440	37	52	0	203
251620	Kumtaşı (Gre / Sandstone)	2	7	4	0	0
251690	Granit ve kumtaşı hariç yontulmaya veya inşaata elverişli diğer taşlar	70	86	105	490	724
680210	Tabii taşlardan karo, küp vb. eşya (en geniş yüzü 7 cm'den küçük kare içine girebilen); suni olarak boyanmış granül, kırpıntı ve toz	650	260	322	199	222
680221	Mermer, traverten ve su mermeri; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı	100.063	112.692	306.195	227.273	95.326
680223	Granit; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı	15.981	15.856	14.457	11.412	11.733
680229	Diğer taşlar; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı	314	65	2	65	57
680291	Mermer, traverten ve su mermeri; parlatılmış, dekore edilmiş veya başka şekilde işlenmiş	18.856	19.651	25.369	28.155	35.548
680292	Diğer kalkerli taşlar; parlatılmış veya işlenmiş	1.039	605	985	572	1.029
680293	Granit; parlatılmış, dekore edilmiş veya başka şekilde işlenmiş	6.733	6.485	9.923	6.576	6.775
680299	Diğer taşlar; parlatılmış veya işlenmiş	449	683	643	247	640
680300	İşlenmiş kayağan taşı (arduvaz) ve arduvazdan eşya	17	1.338	633	27	18
Toplam		146.890	159.951	362.141	278.659	154.475

Kaynak: Trade Map (mirror data)

Tabloda, 2023 sonrasında Libya'nın toplam ithalatı gerilemesine rağmen, 2025 yılı itibarıyla toplam pazar büyüklüğü hâlâ 2021 seviyesinin üzerinde bulunmaktadır. Bu durum Libya'daki inşaat ve yeniden imar faaliyetlerinin doğal taş talebini desteklemeye devam ettiğini göstermektedir.

Öte yandan, 2025 yılında Libya'nın toplam doğal taş ithalatı yaklaşık 341 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Libya'nın miktar bazında doğal taş ithalatı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5. Libya'nın doğal taş ithalatı (ton)

GTİP No	Ürün Tanımı	2021 (Ton)	2022 (Ton)	2023 (Ton)	2024 (Ton)	2025 (Ton)
251400	Kayağan taşı (arduvaz)	0	25	0	0	0
251511	Mermer ve traverten; ham veya kabaca yontulmuş; belirgin yoğunluğu $\geq 2,5$	3.656	2.361	1.395	2.105	1.514
251512	Mermer ve traverten; testere ile blok veya kalın dilimler halinde kesilmiş; belirgin yoğunluğu $\geq 2,5$	16.103	12.774	25.504	20.797	14.737
251520	Ekosin ve diğer kireçli anıt veya yapı taşları ile su mermeri (alabaster); belirgin yoğunluğu $\geq 2,5$	0	0	0	63	10
251611	Granit; ham veya kabaca yontulmuş	280	530	110	0	0
251612	Granit; testere ile blok veya kalın dilimler halinde kesilmiş	1.516	159	187	0	977
251620	Kumtaşı (Gre / Sandstone)	2	28	28	0	0
251690	Granit ve kumtaşı hariç yontulmaya veya inşaata elverişli diğer taşlar	1.337	1.157	484	2.869	2.554
680210	Tabii taşlardan karo, küp vb. eşya (en geniş yüzü 7 cm'den küçük kare içine girebilen); suni olarak boyanmış granül, kırıntı ve toz	5.729	2.336	667	168	20
680221	Mermer, traverten ve su mermeri; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı	169.290	167.060	364.383	269.754	136.970
680223	Granit; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı	47.060	48.820	50.687	39.541	50.557
680229	Diğer taşlar; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı	629	144	0	215	99
680291	Mermer, traverten ve su mermeri; parlatılmış, dekore edilmiş veya başka şekilde işlenmiş	70.688	66.691	68.576	89.126	101.958
680292	Diğer kalkerli taşlar; parlatılmış veya işlenmiş	2.501	1.559	2.426	1.404	1.768
680293	Granit; parlatılmış, dekore edilmiş veya başka şekilde işlenmiş	25.203	21.068	28.158	27.067	28.812
680299	Diğer taşlar; parlatılmış veya işlenmiş	885	795	1.005	678	1.469
680300	İşlenmiş kayağan taşı (arduvaz) ve arduvazdan eşya	30	103	339	13	27
Toplam		344.909	325.610	543.949	453.800	341.472

Kaynak: Trade Map (mirror data)

Tablodaki bilgilerden hareketle, 2025 yılı itibarıyla Libya'nın toplam doğal taş ithalatının miktar bazında yaklaşık %74'ü mermer ve traverten ürünlerinden oluşmaktadır. Bu ürünlerin ithalatındaki sürekli artış, Libya pazarında katma değeri yüksek doğal taş ürünlerine yönelik talebin güçlendiğine işaret etmekte olup, bu durum işlenmiş doğal taş ürünlerinde güçlü konuma sahip Türk ihracatçıları açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Diğer taraftan, granit yıllar itibarıyla istikrarlı bir seyir izlemektedir ve 2025 yılında toplam içerisindeki payı %24 ile ikincil konumdadır.

3. Sektörde Ülkemizden İhracat (Değer ve Miktar)

3.1 Sektörde Ülkemizin Libya'ya İhracatı (\$)

2021-2025 döneminde Türkiye'nin Libya'ya doğal taş ihracatı yaklaşık %49 oranında artmıştır. Bu artış özellikle 2024 ve 2025 yıllarında hızlanmıştır. 2025 itibarıyla Libya'nın doğal taş ithalatının yaklaşık üçte biri Türkiye tarafından karşılanmaktadır. Türkiye'nin değer bazında Libya'ya doğal taş ihracatı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6. Türkiye'nin Libya'ya doğal taş ihracatı (bin \$)

GTİP No	Ürün Tanımı	2021 (Bin \$)	2022 (Bin \$)	2023 (Bin \$)	2024 (Bin \$)	2025 (Bin \$)
251400	Kayağan taşı (arduvaz)	0	0	0	0	0
251511	Mermer ve traverten; ham veya kabaca yontulmuş; belirgin yoğunluğu $\geq 2,5$	18	86	30	135	101
251512	Mermer ve traverten; testere ile blok veya kalın dilimler halinde kesilmiş; belirgin yoğunluğu $\geq 2,5$	1.186	1.156	1.268	1.969	1.134
251520	Ekosin ve diğer kireçli anıt veya yapı taşları ile su mermeri (alabaster); belirgin yoğunluğu $\geq 2,5$	0	0	0	2	15
251611	Granit; ham veya kabaca yontulmuş	0	0	0	0	0
251612	Granit; testere ile blok veya kalın dilimler halinde kesilmiş	0	3	52	0	193
251620	Kumtaşı (Gre / Sandstone)	2	0	0	0	0
251690	Granit ve kumtaşı hariç yontulmaya veya inşaata elverişli diğer taşlar	54	86	58	490	393
680210	Tabii taşlardan karo, küp vb. eşya (en geniş yüzü 7 cm'den küçük kare içine girebilen); suni olarak boyanmış granül, kırıntı ve toz	368	42	108	7	0
680221	Mermer, traverten ve su mermeri; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı	16.911	14.677	15.198	20.406	17.221
680223	Granit; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı	75	28	46	38	1.559
680229	Diğer taşlar; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı	236	60	0	65	54
680291	Mermer, traverten ve su mermeri; parlatılmış, dekore edilmiş veya başka şekilde işlenmiş	16.635	16.721	19.466	25.072	32.003
680292	Diğer kalkerli taşlar; parlatılmış veya işlenmiş	4	0	0	0	0
680293	Granit; parlatılmış, dekore edilmiş veya başka şekilde işlenmiş	87	39	74	77	113
680299	Diğer taşlar; parlatılmış veya işlenmiş	91	147	231	65	336
680300	İşlenmiş kayağan taşı (arduvaz) ve arduvazdan eşya	17	1.296	0	0	0
Türkiye Toplam İhracatı		35.684	34.341	36.531	48.326	53.122
(Türkiye Toplam İhracatı)/(Libya Toplam İthalatı)		0,24	0,21	0,10	0,17	0,34

Kaynak: Trade Map (mirror data)

680291 gtip nolu işlenmiş mermer ve traverten ürünü, 2025 yılında Türkiye'nin Libya'ya yaptığı toplam doğal taş ihracatının yaklaşık %60'ını oluşturmaktadır. Bu durum sektörde Türkiye'nin katma değerli işlenmiş ürün ihraç ettiğine işaret etmektedir. Bunun yanında, 680223 gtip nolu yarı işlenmiş granit ürün

ihracatı, 2025 yılında çok yüksek bir artış göstermiştir. Granit segmenti, gelecekte büyüme potansiyeli taşıyan yeni bir fırsat alanı olarak öne çıkmaktadır. Neticede, Türkiye'nin Libya pazarındaki rekabet avantajının işleme kapasitesi ve katma değerli üretimden kaynaklandığı değerlendirilmektedir.

3.2 Sektörde Ülkemizin Libya'ya İhracatı (Ton)

Türkiye'nin Libya'ya doğal taş ihracatı miktar bazında incelendiğinde genel eğilimin yukarı yönlü olduğu görülmektedir. Türkiye, 2025 yılında Libya'nın ithal ettiği doğal taşların miktar bazında yarısından fazlasını (%53) tek başına karşılamıştır. Türkiye'nin miktar bazında Libya'ya doğal taş ihracatı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7. Türkiye'nin Libya'ya doğal taş ihracatı (ton)

GTİP No	Ürün Tanımı	2021 (Ton)	2022 (Ton)	2023 (Ton)	2024 (Ton)	2025 (Ton)
251400	Kayağan taşı (arduvaz)	0	0	0	0	0
251511	Mermer ve traverten; ham veya kabaca yontulmuş; belirgin yoğunluğu $\geq 2,5$	435	869	250	1.909	1.491
251512	Mermer ve traverten; testere ile blok veya kalın dilimler halinde kesilmiş; belirgin yoğunluğu $\geq 2,5$	11.912	8.817	20.927	17.053	13.173
251520	Ekosin ve diğer kireçli anıt veya yapı taşları ile su mermeri (alabaster); belirgin yoğunluğu $\geq 2,5$	0	0	0	9	10
251611	Granit; ham veya kabaca yontulmuş	0	0	0	0	0
251612	Granit; testere ile blok veya kalın dilimler halinde kesilmiş	0	33	187	0	950
251620	Kumtaşı (Gre / Sandstone)	2	0	0	0	0
251690	Granit ve kumtaşı hariç yontulmaya veya inşaata elverişli diğer taşlar	403	1.157	484	2.869	2.163
680210	Tabii taşlardan karo, küp vb. eşya (en geniş yüzü 7 cm'den küçük kare içine girebilen); suni olarak boyanmış granül, kırıntı ve toz	1.721	109	272	48	0
680221	Mermer, traverten ve su mermeri; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı	61.289	49.743	50.365	65.518	55.957
680223	Granit; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı	763	327	530	144	7.635
680229	Diğer taşlar; basit kesilmiş, yüzeyleri düz ve yassı	429	141	0	215	99
680291	Mermer, traverten ve su mermeri; parlatılmış, dekore edilmiş veya başka şekilde işlenmiş	65.919	60.060	62.113	84.123	97.827
680292	Diğer kalkerli taşlar; parlatılmış veya işlenmiş	8	0	0	0	0
680293	Granit; parlatılmış, dekore edilmiş veya başka şekilde işlenmiş	282	79	215	180	550
680299	Diğer taşlar; parlatılmış veya işlenmiş	309	393	909	472	1.322
680300	İşlenmiş kayağan taşı (arduvaz) ve arduvazdan eşya	30	47	0	0	0
Türkiye Toplam İhracatı		143.502	121.775	136.252	172.540	181.177
(Türkiye Toplam İhracatı)/(Libya Toplam İthalatı)		0,42	0,37	0,25	0,38	0,53

Kaynak: Trade Map (mirror data)

680291 gtip nolu işlenmiş mermer ve traverten ürün grubunda miktar bazında yaklaşık %48 artış gerçekleşmiştir. Bu sonuç, Libya pazarında işlenmiş ve katma değerli Türk doğal taşlarına yönelik talebin sürekli arttığını göstermektedir.

680221 gtip nolu ürün kaleminde dalgalanma görülmekle birlikte Türkiye Libya'nın önemli tedarikçilerinden biri olmaya devam etmektedir.

680223 gtip nolu yarı işlenmiş granit, değer bazında olduğu gibi miktar bazında da çok yüksek bir artış göstermiştir.

Sonuç olarak, Türkiye'nin Libya pazarındaki ağırlığının temelinde aynı zamanda büyük miktarlarda ürün tedarik edebilme kapasitesinin de bulunduğu anlaşılmaktadır.

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektör İçin Hedef Şehirler

Libya doğal taş pazarında talep büyük ölçüde nüfus yoğunluğu, konut ve altyapı yatırımları ile ticari yapılaşmanın yoğunlaştığı bölgelerde toplanmaktadır. Ülkede doğal taş tüketimi özellikle konut projeleri, kamu binaları, ticaret merkezleri, oteller, hastaneler ve yeniden imar faaliyetleri ile bağlantılıdır.

Türkiye'nin Libya'ya doğal taş ihracatının son yıllarda önemli ölçüde artması ve 2025 yılında Libya'nın toplam doğal taş ithalatının yaklaşık %53'ünü karşılar hale gelmesi, özellikle inşaat faaliyetlerinin yoğun olduğu bölgelerde Türk doğal taşlarına yönelik güçlü bir talebin bulunduğunu göstermektedir.

Libya pazarında ihracat açısından öncelikli hedef bölgeler aşağıda değerlendirilmektedir.

- Başkent **Trablus**, yaklaşık 1,2 milyonluk nüfusu ve ülkenin ekonomik merkezi olması nedeniyle doğal taş tüketiminin en yoğun olduğu şehir konumundadır. Ülkedeki, büyük ölçekli konut projeleri, kamu yatırımları, ticaret merkezleri, otel ve turizm tesisleri, lüks konut projeleri öncelikle Trablus ve çevresinde yoğunlaşmaktadır. Doğal taş ithalatı yapan büyük yapı malzemesi distribütörlerinin ve proje firmalarının önemli bölümü de Trablus'ta bulunmaktadır. Bu nedenle Trablus, işlenmiş mermer ve traverten ürünleri (GTİP 680291 ve 680221) açısından en önemli hedef pazar konumundadır.
- Yaklaşık 800 bin nüfusa sahip **Bingazi**, Libya'nın ikinci büyük şehri ve doğu bölgesinin ticaret merkezidir. Son yıllarda yeniden yapılanma faaliyetleri, yeni konut projeleri, kamu altyapı yatırımları, liman ve ticaret alanlarının geliştirilmesi nedeniyle doğal taş talebi önemli ölçüde artmaktadır. Bingazi özellikle, zemin kaplama taşları, mermer plakalar, dış cephe kaplama ürünleri, granit ürünleri için önemli bir potansiyel sunmaktadır.
- **Misrata**, Libya'nın en önemli sanayi ve lojistik merkezlerinden biridir. Ülkenin en büyük ticari limanlarından birine sahip olması nedeniyle doğal taş ithalatında önemli bir giriş noktası durumundadır. Şehirde sanayi tesisleri, ticari yapılar, konut projeleri, lojistik merkezleri yoğunlaşmaktadır. Misrata aynı zamanda Trablus ve ülkenin batı kesimindeki diğer şehirler için bir dağıtım merkezi işlevi görmektedir.
- Ülkenin güneyinde bulunan **Sebha**, Fezzan bölgesinin en önemli yerleşim merkezidir. Bölgedeki kamu yatırımları ve kentsel gelişim projeleri nedeniyle doğal taş tüketimi artmaktadır. Her ne kadar toplam talep kıyı şehirlerine göre daha sınırlı olsa da, orta vadede ihracatçılar açısından fırsatlar sunmaktadır.
- **Sirte**, son yıllarda yeniden imar ve altyapı projelerinin yoğunlaştığı şehirlerden biridir. Hükümet tarafından açıklanan çeşitli kalkınma ve yeniden yapılandırma projeleri kapsamında kamu binaları, konut projeleri, ulaşım altyapıları için doğal taş kullanımının artması

beklenmektedir. Bu nedenle Sirte'nin orta vadede doğal taş sektöründe önemli bir talep merkezi haline gelmesi öngörülmektedir.

- 2023 yılında yaşanan sel felaketi sonrasında **Derne** başta olmak üzere doğu Libya'da kapsamlı yeniden inşa çalışmaları başlamıştır. Bu kapsamda, konut yapımı, kamu tesisleri, sağlık ve eğitim altyapıları, ticari binalar için önemli miktarda yapı malzemesine ihtiyaç duyulmaktadır.

4.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

Libya doğal taş sektörü; mermer, granit, traverten ve diğer doğal taşların ithalatı, işlenmesi, kesimi, şekillendirilmesi ve nihai projelerde kullanımı üzerine faaliyet gösteren firmalardan oluşmaktadır. Ülkede doğal taş sektörünün temel talep kaynakları konut projeleri, ticari yapılar, kamu binaları, oteller, hastaneler ve altyapı yatırımlarıdır. Son yıllarda yeniden imar faaliyetlerinin hız kazanmasıyla birlikte doğal taş ürünlerine yönelik talep artış göstermektedir.

Libya'da doğal taş sektöründe faaliyet gösteren firmaların önemli bir bölümü ithal edilen blok veya işlenmiş mermer ve granit ürünlerini yerel pazarda kesme, şekillendirme ve montaj işlemlerinden geçirerek nihai kullanıcılara ulaştırmaktadır.

Firma ticari sicil kayıtları, Libya Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı ile Ticaret ve Sanayi Odaları gibi ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından tutulmaktadır. Ancak, bu kayıtlar ve telefonlar dahil iletişim bilgileri genellikle güncel değildir. Ülke standartlarına göre büyük sayılabilecek holding ve firmalar dışında web ve e-posta adresleri kullanılmamaktadır. Ayrıca, gerek siyasi ve gerekse kültürel nedenlerle ülkede adres bilgisi belirgin değildir. Bu nedenle, yerel firmalarla e-posta ve telefon üzerinden ticari ilişkilerin kurulmasından genellikle sonuç alınamamaktadır. Bu itibarla, gerçek ve tüzel kişilerin yaygın olarak kullandığı Facebook vb. sosyal medya platformları ve Whatsapp uygulaması üzerinden iletişim kurulmasında fayda görülmektedir.

Libya Merkez Bankası (CBL) verilerine (<https://cbl.gov.ly/en/uses-of-foreign-exch/>) göre, doğal taş sektöründe faaliyette bulunan ve 1 milyon ABD dolarının üzerinde akreditif kullanan başlıca firmalar aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 8. Doğal taş sektöründe 1 milyon \$ üzerinde akreditif kullanan Libyalı firmalar

Sıra	Firma Adı	Akreditif (\$)
1	Tayba International Company for the manufacture of adhesives for ceramics, porcelain, marble, and granite	25.898.839
2	SK International Company for Marble, Granite, and Building Materials Manufacturing	10.997.644
3	Al Burj International Company for Manufacturing and Cutting Marble and Granite and Materials Construction	5.492.601
4	Al-Majdoub Factory for Marble Cutting and Shaping	4.960.924
5	Dorsaf Marble & Granite Manufacturing Company	4.495.500
6	Al-Alamiyah Factory for Floor Tiles and Marble Cutting	3.357.900
7	Al-Saraya Al-Hamra Company for importing marble pieces	1.184.742
	Toplam	56.388.150

Kaynak: Libya Merkez Bankası (CBL)

Pazarda faaliyet gösteren firmalar genel olarak üç grupta değerlendirilmektedir:

- **İthalatçı ve dağıtıcı firmalar:** Yurt dışından doğal taş ve işlenmiş ürün ithal ederek yerel toptancılara, müteahhitlere ve proje firmalarına satış gerçekleştiren şirketlerdir.
- **İşleme ve üretim tesisleri:** İthal edilen veya yerel kaynaklardan temin edilen taşları kesme, cilalama ve şekillendirme işlemlerinden geçirerek nihai ürün haline getiren işletmelerdir.

- Proje ve uygulama firmaları: Kamu projeleri, konut projeleri, ticari merkezler ve oteller gibi büyük ölçekli yapılarda doğal taş uygulamalarını gerçekleştiren firmalardır.

Pazarın coğrafi dağılımı incelendiğinde Trablus, Bingazi ve Misrata şehirlerinin sektör açısından en önemli ticaret merkezleri olduğu görülmektedir. Doğal taş ithalatı yapan firmaların, yapı malzemesi distribütörlerinin ve büyük müteahhitlik şirketlerinin önemli bir bölümü bu şehirlerde faaliyet göstermektedir.

Önümüzdeki dönemde yeniden imar faaliyetleri, konut yatırımları ve kamu altyapı projelerinin devam etmesi nedeniyle doğal taş sektöründeki talebin artmaya devam etmesi beklenmektedir.

4.2.1 İlgili Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri

Kurum Adı	İnternet sitesi	E-posta	Telefon	Adres
Libya Ticaret, Sanayi ve Ziraat Odalar Birliği	https://gucc.ly/index.html	Info@gucc.ly	+218 21 123 4567	BENASHOUR - TRABLUS

4.2.2 Varsa İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar

Güncel ithalatçı listesi, <https://cbl.gov.ly/en/uses-of-foreign-exch/> Libya Merkez Bankası linki üzerinden verilen "Commercial banks' uses of foreign exchange" raporunun ekinde paylaşılmaktadır. Söz konusu raporun 2025 yılı verileri incelendiğinde, doğal taş, mermer, granit ve ilgili yapı malzemeleri alanlarında faaliyet gösteren bazı firmaların sektörde öne çıktığı görülmektedir.

Küresel B2B Tedarik Ağı: StoneContact Libya Suppliers (Libya'daki yerel doğal taş ithalatçılarının, distribütörlerinin ve işleme tesislerinin listelendiği, doğrudan ticari bağlantı kurulabilecek ana sektörel portaldır.) <https://www.stonecontact.com/suppliers/libya-country>

4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

Libya'ya doğal taş (mermer, granit, traverten, kalker ve diğer doğal taş ürünleri) ihracatında ülkenin genel ithalat mevzuatı kapsamında belirli ticari, gümrük ve bankacılık belgelerinin hazırlanması gerekmektedir. Libya'da ithalat işlemleri büyük ölçüde akreditif (Letter of Credit-LC) sistemi üzerinden yürütülmekte olup, belgeler arasındaki uyum gümrükleme ve ödeme süreçlerinin sorunsuz tamamlanması açısından önem taşımaktadır.

Doğal taş ürünlerinin Libya'ya ithalatında genel olarak aşağıdaki belgeler talep edilmektedir:

- Ticari Fatura (Commercial Invoice)
- Çeki Listesi (Packing List)
- Konşimento (Bill of Lading)
- Menşe Şahadetnamesi (Certificate of Origin)
- Akreditif Belgeleri (LC kapsamında gerçekleştirilen işlemlerde)
- Sevk Öncesi Gözetim Sertifikası (Certificate of Inspection-CoI) (uygulamadaki ithalat prosedürleri ve banka talepleri çerçevesinde)
- Elektronik Yük Takip Belgesi (Electronic Cargo Tracking Note-ECTN) (uygulamaya bağlı olarak)

Ticari faturada ürünün tanımı, GTİP numarası, miktarı, birim fiyatı, toplam değeri ve teslim şeklinin açık şekilde belirtilmesi gerekmektedir. Doğal taş ürünlerinde özellikle ürün türü (mermer, granit,

traverten vb.), ebatlar, kalınlıklar, yüzey işlemleri (cılalı, fırçalanmış vb.) ve ambalaj bilgilerine ilişkin açıklamaların belgelerde tutarlı şekilde yer alması önem taşımaktadır.

Çeki listelerinde ürünlerin kasa veya palet bazında dağılımı, net ve brüt ağırlıkları ile paket sayılarının açık şekilde belirtilmesi tavsiye edilmektedir. Belgeler arasında bulunabilecek farklılıklar veya teknik tanım uyumsuzlukları, akreditif işlemlerinde gecikmelere veya bankalar tarafından rezerv konulmasına neden olabilmektedir.

Teknik Belgeler ve Kalite Dokümantasyonu

Doğal taş ürünleri için Libya'da zorunlu bir teknik uygunluk sertifikası veya ürün kayıt sistemi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, özellikle büyük ölçekli konut projeleri, otel yatırımları, kamu binaları, ticari yapılar ve altyapı projelerinde ithalatçılar veya proje sahipleri tarafından ilave teknik dokümanlar talep edilebilmektedir.

Bu kapsamda aşağıdaki belgelerin hazır bulundurulması faydalı olabilmektedir:

- Teknik ürün katalogları
- Teknik ürün föyleri (Technical Data Sheet)
- Fiziksel ve mekanik özellikleri gösteren test raporları
- Kalite yönetim sistemi belgeleri (ISO vb.)
- Ürün ebatları ve yüzey özelliklerini gösteren teknik dokümanlar
- Numune ve renk kartelaları

Özellikle işlenmiş mermer, granit ve traverten ürünlerinde renk tutarlılığı, yüzey kalitesi, ölçü toleransları ve dayanım özelliklerine ilişkin teknik bilgiler ithalatçılar tarafından talep edilebilmektedir.

İlave Hususlar

Uygulamada bazı durumlarda belgelerin Arapça tercümesi talep edilebilmekte, menşe şahadetnamesi için ticaret odası onayı istenebilmektedir. Ayrıca Libya'ya yapılan sevkiyatlarda Elektronik Yük Takip Belgesi (ECTN) uygulaması da gündeme gelebilmektedir. Bu nedenle ihracat işlemleri öncesinde güncel uygulamaların ithalatçı firma, taşıma firması ve ilgili banka nezdinde doğrulanması tavsiye edilmektedir.

Libya'da ithalat mevzuatı ve uygulamalarında dönemsel değişiklikler yaşanabildiğinden, sevkiyat öncesinde güncel gerekliliklerin kontrol edilmesi önem arz etmektedir.

4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır? Varsa yetkilendirilmiş gözetim şirketleri hangileridir?

Libya Merkez Bankası (Central Bank of Libya-CBL) tarafından uygulanan ithalat ve döviz tahsis sistemi çerçevesinde, sevk öncesi gözetim uygulaması önemli bir yer tutmaktadır. Uygulamada, özellikle akreditif kapsamında gerçekleştirilen ithalat işlemlerinde bağımsız gözetim kuruluşları tarafından düzenlenen Sevk Öncesi Gözetim Sertifikası (Certificate of Inspection-CoI) talep edilebilmektedir.

Bu kapsamda gözetim işlemleri, yükleme öncesinde malın miktarının, tanımının ve belgelerle uyumunun kontrol edilmesine yönelik olarak gerçekleştirilmektedir. Gözetim şirketleri ve uygulama esasları dönemsel olarak değişebildiğinden, ihracatçı firmaların sevkiyat öncesinde ithalatçı firma ve ilgili banka nezdinde güncel gereklilikleri teyit etmeleri tavsiye edilmektedir.

Mevzuatta belirtilen liste çerçevesinde Lloyd's Register, Bureau Veritas, DNV-GL, GQS Global Quality and Services ve General Inspection Technical Office gözetim kuruluşları ön plana çıkmaktadır.

Diğer taraftan bazı durumlarda listede yer almayan farklı uluslararası gözetim kuruluşlarının sertifikaları da kabul edilebilmektedir.

4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar (milli katılım olup olmadığı) ve Tarihleri

Libyalı ithalatçılar, genellikle Türkiye gibi başlıca tedarikçi ülkelerdeki fuar ve fabrikaları ziyaret ederek bağlantı kurmayı tercih etmektedir. Libya'da milli ve bireysel katılım düzeyinde desteklenen fuarlara <https://gbf.org.ly/en/>, <https://libyanevents.ly/> ve ülkemizde alım heyetleri kapsamında düzenlenen fuar vb. organizasyonlara katılmak mümkündür.

Libya'da yapı/inşaat ürünleri teknolojileri kapsamında sektördeki önemli milli katılıma sahip fuarlar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9. Libya'da yapı/inşaat ürünleri teknolojileri kapsamındaki fuarlar

FUAR ADI	İNTERNET SİTESİ	ŞEHİR	BAŞLANGIÇ TARİHİ	BİTİŞ TARİHİ
THE BENGHAZI INTERNATIONAL CONSTRUCTION EXHIBITION 2026	https://eldalilexpo.com/bice/	BİNGAZİ	7.09.2026	10.09.2026
LIBYA 9th CONSTRUCTION EXPO 2026	https://www.icffair.com/event/libya-construction-expo-2026/	TRABLUS	8.11.2026	11.11.2026
LIBYA BUILD 2027	https://www.libyabuild.com/	BİNGAZİ	3.05.2027	6.05.2027

4.6 Sektör Firmalarına Hitap Eden ve Gerçekleştirilmesi Planlanan Ticaret Heyetleri

Doğal taş sektöründeki firmalara hitap eden ve Libya'da gerçekleştirilmesi planlanan ticaret heyetleri bulunmamaktadır.

4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

Libya'da ilgili sektörde düzenlenen kamu ihaleleri aşağıda yer almaktadır.

1. ODAC (Organisation for Development of Administrative Centers), Kamu üstyapıları ile stadyum gibi çeşitli projeler
2. HIB (Housing and Infrastructure Board), <https://hib.ly/tenders/>, Altyapı, Arıtma Tesisleri ve Toplu Konutlar
3. TPB (Transportation Projects Board), Karayolu, havaalanı ve liman gibi ulaştırma projeleri
4. PPP (The Libyan Company For Managing Partnership Projects With The Private Sector) <https://ppp.ly/>, Yerli/Yabancı ortaklıklar şeklinde yatırım projeleri geliştiren yeni kurulan bir kamu kurumudur.
5. ESDF (The Economic and Social Fund Libya) <https://www.esdf.ly>, Alışveriş merkezleri, Oteller ve Gayrimenkul gibi alanlarda çok sayıda proje geliştiren, finansman sağlayan ve yerli/yabancı ortaklıklar kuran bir fondur.
6. LIDCO (The Libyan Development and Investment Holding Company) <https://lidco.ly/en/> Alışveriş merkezi, Oteller ve Gayrimenkul gibi alanlarda çok sayıda proje ortaklığı yürüten şirkettir.
7. <https://attaat.pm.gov.ly/> muhtelif kamu kurumlarına ait ihalelere ilişkin portaldır.

8. <http://www.libyaninvestment.com/libya-tenders>, ücretli özel bir sitedir.

Ayrıca Bakanlıkların internet sitelerinde ihale bölümüne bakılabilir. Kamu kurumlarından teyit etmek koşuluyla genel bilgi almak açısından, <https://www.tendersinfo.com/>; <https://www.globaltenders.com/>; <https://libyantenders.ly/> gibi özel internet siteleri değerlendirilebilir.

4.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hakkında Bilgi

Ülkemiz ile Libya arasında yürürlükte bulunan bir Serbest Ticaret Anlaşması (STA) veya Tercihli Ticaret Anlaşması (TTA) bulunmamaktadır. Türkiye ile Libya arasında Ekonomik Ortaklık Anlaşması (EOA) müzakerelerine 6-8 Eylül 2009 tarihlerinde Trablus'ta başlanmış, müzakerelerin beşinci turu 24-25 Ekim 2010 tarihlerinde yine Trablus'ta gerçekleştirilmiştir. Ancak ülkede 2011 yılında yaşanan iç çatışmalar ve siyasi dönüşüm süreci nedeniyle müzakerelere devam edilememiştir.

Bununla birlikte, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Alparslan BAYRAKTAR ve Libya Ulaştırma Bakanı Muhammed ŞAHUBİ eş başkanlıklarında Trablus'ta gerçekleştiren 22. Dönem Karma Ekonomik Komisyon (KEK) toplantıya ilişkin 24 Ocak 2026 tarihinde imzalanan Mutabakat Zaptında *“Taraflar, iki ülke arasında tercihli bir ticaret düzenlenmesine yönelik teknik müzakereleri sürdürmeye verdikleri önemi vurgulamışlardır.”* (6. Tercihli Ticaret Düzenlemeleri) ifadesi yer almaktadır.

Libya'nın çeşitli bölgesel ekonomik ve ticari işbirliği mekanizmalarına üyeliği bulunmaktadır. Bu kapsamda Libya; Sahel-Sahra Devletleri Topluluğu (CEN-SAD), Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı (COMESA), Büyük Arap Serbest Ticaret Bölgesi (GAFTA) ve Arap Mağrip Birliği'nin (AMU) üyesidir. Ayrıca Fas ve Ürdün ile ikili ticaret anlaşmaları bulunmaktadır.

Libya'nın taraf olduğu bölgesel ticaret anlaşmaları, özellikle Arap ülkeleri arasında ticaretin kolaylaştırılmasını amaçlamaktadır. Bu durum, doğal taş sektöründe Libya pazarında güçlü konuma sahip olan Mısır gibi bölgesel tedarikçiler açısından avantaj sağlayabilmektedir.

4.9 Sektörde Standartlar

Libya'da doğal taş sektörüne yönelik merkezi ve zorunlu bir standart sistemi bulunmamakla birlikte, özellikle büyük ölçekli inşaat ve altyapı projelerinde proje şartnameleri doğrultusunda çeşitli uluslararası standartlar referans alınabilmektedir. Bu kapsamda ithalatçılar ve proje yüklenicileri tarafından ürünlerin fiziksel ve mekanik özelliklerini gösteren test raporları ile teknik ürün dokümanları talep edilmektedir. Türk müteahhitlik firmalarının yer aldığı projelerde ise Avrupa standartlarına (EN) ve Türk standartlarına (TSE) ilişkin teknik şartnamelere aşinalık bulunabilmektedir.

4.10 Sektörde Etiketleme

Libya'da doğal taş ürünlerine yönelik sektöre özgü zorunlu bir etiketleme sistemi bulunmamaktadır. Bununla birlikte, ticari belgelerde ürün tanımı, menşe ülke, ürün türü, ebat ve miktar bilgilerinin açık şekilde belirtilmesi gerekmektedir.

4.11 Sektörde Ambalajlama

Doğal taş ürünleri genellikle ahşap kasalar ve paletler içerisinde sevk edilmektedir. Uluslararası taşımacılık uygulamalarında ahşap ambalajların ISPM 15 standardına uygun olması gerekmekte olup, ihracatçı firmaların sevkiyat öncesinde ithalatçı firma ve taşıma şirketi nezdinde güncel ambalajlama gerekliliklerini teyit etmeleri tavsiye edilmektedir.

4.12 Lojistik (nakliye süresi, en fazla tercih edilen taşıma modları, güzergahlar vb.)

Libya’da lojistik altyapısı, 2025 yılı itibarıyla büyük ölçüde denizyolu taşımacılığına dayalı ve altyapı eksiklikleri nedeniyle sınırlı etkinlikte bir yapı sergilemektedir. Ülkenin ithalatının önemli bölümü denizyolu ile gerçekleştirilmektedir.

Libya, yaklaşık 1.800 km uzunluğunda Akdeniz kıyı şeridine sahip olup, başlıca limanları Trablus, Misurata, Bingazi, Tobruk olarak öne çıkmaktadır. Misurata Serbest Bölgesi, özel liman yapısı ile önemli bir lojistik merkez konumunda olup Sahra Altı Afrika’ya yönelik transit taşımacılık açısından potansiyel taşımaktadır. Benzer şekilde Bingazi Limanı’nın kapasitesinin artırılmasına yönelik projeler devam etmektedir.

Havayolu taşımacılığı ise altyapı ve operasyonel kısıtlar nedeniyle sınırlı düzeydedir. Trablus, Bingazi ve Misurata havalimanlarında kapasite geliştirme ihtiyacı devam etmektedir. Kargo taşımacılığında frekans düşüklüğü nedeniyle talep tam olarak karşılanamamaktadır.

Lojistik süreçlerde:

- Limanlarda uzun süren denetim ve gümrük işlemleri
- Doğu-batı eksenli idari bölünmüşlükten kaynaklanan uygulama farklılıkları
- Güvenlik ve operasyonel belirsizlikler

önemli sorunlar arasında yer almaktadır.

4.13 Dağıtım Kanalları

İthal doğal taş ürünleri genellikle Trablus, Misurata ve Bingazi limanları üzerinden ülkeye giriş yapmakta, ardından depolama, işleme ve dağıtım süreçlerinden geçirilerek nihai kullanıcılara ulaştırılmaktadır.

Sektörde yaygın olarak kullanılan dağıtım zinciri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Üretici / İhracatçı → İthalatçı / Distribütör → Depo veya İşleme Tesisi → Toptancı veya Proje Tedarikçisi → Müteahhit / Perakendeci → Nihai Kullanıcı

Libya doğal taş pazarında ithalatçı ve distribütör firmalar dağıtım zincirinin en önemli halkasını oluşturmaktadır. Bu firmalar ithal ettikleri ürünleri doğrudan satışa sunabilmekte veya yerel işleme tesislerine ve yapı malzemeleri toptancılarına tedarik etmektedir.

Doğal taş işleme tesisleri özellikle Trablus, Misurata ve Bingazi çevresinde yoğunlaşmakta olup, ithal edilen blok veya yarı işlenmiş ürünleri proje ihtiyaçlarına göre kesim, ebatlama ve yüzey işlemlerinden geçirerek pazara sunmaktadır.

Satışların önemli bir bölümü kamu binaları, konut projeleri, ticari yapılar, oteller, hastaneler ve altyapı yatırımları gibi proje bazlı uygulamalar kapsamında gerçekleştirilmektedir. Bu nedenle müteahhitlik firmaları ve proje geliştiricileri sektörün başlıca alıcıları arasında yer almaktadır.

Perakende satışlar ise yapı malzemeleri mağazaları, mermer showroamları ve doğal taş satış noktaları aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte, pazarın genel yapısı dikkate alındığında proje bazlı ve toptan satışların bireysel tüketici satışlarına kıyasla daha büyük paya sahip olduğu değerlendirilmektedir.

4.14 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-İhracat)

Libya’da internet ve sosyal medya kullanımı yaygınlaşmakla birlikte, e-ticaret ekosistemi henüz gelişim aşamasındadır. Ülkede e-ticaret faaliyetleri büyük ölçüde sosyal medya platformları, ilan siteleri ve sınırlı sayıdaki yerel uygulama üzerinden yürütülmektedir. Son yıllarda Libya Merkez Bankası tarafından geliştirilen LYPay ve OnePay gibi dijital ödeme sistemleri ile elektronik ödeme altyapısının güçlendirilmesine yönelik çalışmalar hız kazanmıştır.

Doğal taş sektörü bakımından değerlendirildiğinde, ürünlerin yüksek tonajlı ve proje bazlı niteliği nedeniyle e-ticaret kanalları sınırlı bir rol oynamaktadır. Sektörde ticaret ağırlıklı olarak ithalatçılar, distribütörler, işleme tesisleri ve müteahhitlik firmaları arasında doğrudan ticari ilişkiler yoluyla gerçekleştirilmektedir.

4.14.1 Ülkedeki Pazaryerleri

Libya’da doğal taş sektörüne yönelik yerel ve kurumsal bir e-pazaryeri bulunmamaktadır. Alıcılar ve ithalatçılar, tedarikçi araştırmaları için uluslararası B2B platformlarından ve sosyal medya kanallarından yararlanmaktadır.

Başlıca dijital kanallar:

- OpenSooq Libya: <https://ly.opensooq.com/en/home-garden/marble-and-stone-flooring>
- StoneContact Libya Suppliers: <https://www.stonecontact.com/suppliers/libya-country>

4.14.2 Özel Günler, Bayramlar v.b.

- Devrim Günü 17 Şubat
- Şehitler Günü 16 Eylül
- Özgürlük Günü 23 Ekim
- Bağımsızlık Günü 24 Aralık
- Dini bayramlar Hicri takvime göre kutlanmaktadır.

4.14.3 En Çok Kullanılan Sosyal Medya Platformları

Facebook, Instagram, Tiktok ve X en sık kullanılan sosyal medya platformlarıdır. Doğal taş sektöründe faaliyet gösteren firmalar da bu platformları tanıtım ve müşteri iletişimi amacıyla aktif olarak kullanmaktadır.

4.14.4 E-Ticaretteki Gümrük Vergileri ve Muafiyetleri

Libya’da ithalatta genel olarak %5 oranında gümrük vergisi uygulanmaktadır. Bununla birlikte, uygulamada bazı ürün gruplarında farklı idari düzenlemeler söz konusu olabilmektedir.

4.14.5 E-Ticarete Yönelik Düzenlemeler

Elektronik ticarete ilişkin faaliyetler 2022 tarihli ve 6 sayılı Elektronik İşlemler Kanunu kapsamında düzenlenmektedir. Ayrıca Libya Trade Network (LTNET) tarafından dış ticaret ve e-ticaret işlemlerinin dijitalleştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülmektedir.

4.14.6 E-Ticarete Yönelik Lojistik Hizmetleri (Hızlı kargo ve sipariş karşılama hizmetleri (fulfillment) sunan firmalar v.b.)

Libya'da e-ticarete yönelik lojistik ve teslimat hizmetleri sunan çeşitli yerel ve uluslararası firmalar faaliyet göstermektedir. Ancak doğal taş sektöründe ticaret büyük ölçüde konteyner bazlı ve proje odaklı yürütüldüğünden, hızlı kargo ve fulfillment hizmetlerinin sektördeki önemi sınırlıdır.

4.15 Tanıtım ve Pazarlama

Libya pazarında kalıcı ticari ilişkiler kurulabilmesi açısından sektörel alım heyetleri düzenlenmesi, fuarlara katılım sağlanması, yerel ortaklarla iş birliği geliştirilmesi ve ülkenin başlıca ticaret merkezlerine yönelik doğrudan firma ziyaretleri gerçekleştirilmesi önem taşımaktadır. Ayrıca, Libyalı iş insanlarının Türkiye'deki üretim tesislerini ve showroomları ziyaret etmelerinin teşvik edilmesi ticari ilişkilerin geliştirilmesine katkı sağlayabilmektedir.

Libya pazarında fiyat önemli bir satın alma kriteri olmakla birlikte, özellikle konut, ticari yapı ve yeniden imar projelerinde kalite, ürün çeşitliliği ve tedarik sürekliliği de giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Türk doğal taş ürünleri ve Türk firmalarına yönelik algı genel olarak olumlu olup, Türkiye özellikle işlenmiş mermer ve traverten ürünlerinde güçlü bir konuma sahiptir.

Ülkede marka tescili yapılabilmekle birlikte uygulamada zaman zaman idari zorluklarla karşılaşabilmektedir. Ayrıca piyasada taklit ve düşük kaliteli ürünlerin bulunması nedeniyle firmalarımızın marka korumasına ve kurumsal görünürlüğe önem vermelerinde fayda bulunmaktadır.

Libya'nın Tunus, Cezayir ve Sahra Altı Afrika ülkelerine yönelik transit ticaret potansiyeli de dikkate alındığında, yerel dağıtım ağları ve güçlü ticari ortaklıklar firmalarımız açısından ilave fırsatlar yaratabilmektedir.

4.16 Sektörde Tüketici /Alıcı Tercihleri ve Son Trendler

Libya doğal taş pazarında talep büyük ölçüde konut, ticari yapı, kamu binası, otel, hastane ve altyapı projelerinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle satın alma kararları bireysel tüketicilerden ziyade ithalatçılar, müteahhitlik firmaları, proje geliştiricileri, mimarlık ofisleri ve kamu yüklenicileri tarafından verilmektedir.

Libya doğal taş ithalatı incelendiğinde, alıcı tercihlerinin ağırlıklı olarak mermer ve traverten ürünlerinde yoğunlaştığı görülmektedir. 2025 yılı itibarıyla mermer ve traverten ürünleri toplam doğal taş ithalatının yaklaşık %85'ini oluştururken, granit ürünleri yaklaşık %12 pay ile ikinci sırada yer almaktadır. Bu durum Libya pazarında mermer ve travertenin hâlen baskın ürün grubu olduğunu göstermektedir.

Ürün bazında incelendiğinde, Libya'nın en fazla ithalat gerçekleştirdiği ürün grubu GTİP 680221 kapsamında yer alan yarı işlenmiş mermer ve traverten ürünleridir. Bununla birlikte son yıllarda GTİP 680291 kapsamında yer alan işlenmiş mermer ve traverten ürünlerinin ithalatında belirgin bir artış yaşandığı görülmektedir. 2021 yılında 18,9 milyon ABD doları seviyesinde bulunan ithalatın 2025 yılında 35,5 milyon ABD dolarına yükselmesi, alıcıların daha yüksek katma değerli ve doğrudan kullanıma hazır ürünlere yöneldiğine işaret etmektedir.

İthalat verileri Libya pazarında fiyat unsurunun önemini koruduğunu göstermektedir. Yarı işlenmiş mermer ve traverten ürünlerinde Mısır'ın yüksek pazar payına sahip olması, fiyat odaklı talebin önemli bir bölümünün Mısır tarafından karşılandığını ortaya koymaktadır. Buna karşılık işlenmiş mermer ve traverten ürünlerinde Türkiye'nin yaklaşık %90 seviyesindeki pazar payı, Libya alıcılarının kalite, işçilik, ürün çeşitliliği ve tedarik güvenilirliği gibi unsurlara da önem verdiğini göstermektedir.

Granit ürünlerinde ise farklı bir pazar yapısı görülmektedir. Yarı işlenmiş granit ürünlerinde Hindistan açık ara lider tedarikçi konumunda bulunurken, son yıllarda Türkiye'nin granit ürünlerindeki ihracatında da dikkat çekici bir artış yaşanmıştır. Bu durum granit segmentinin gelecekte büyüme potansiyeli taşıyan bir ürün grubu olarak değerlendirilebileceğine işaret etmektedir.

Libya pazarında doğal taş alımlarında öne çıkan başlıca tercih kriterleri aşağıdaki şekilde sıralanabilir:

- Rekabetçi fiyat,
- Ürün kalitesi ve dayanıklılığı,
- Renk ve desen tutarlılığı,
- Ölçü ve yüzey işleme kalitesi,
- Teslim süreleri ve tedarik güvenilirliği,
- Proje şartnamelerine uygunluk,
- Satış sonrası hizmetler ve teknik destek.

Son yıllarda yeniden imar faaliyetlerinin hız kazanmasıyla birlikte, özellikle işlenmiş ve montaja hazır doğal taş ürünlerine yönelik talebin arttığı görülmektedir. Bu eğilim, Libya pazarında katma değeri yüksek ürünlerin payının artabileceğine ve işleme kapasitesi güçlü ülkelerin rekabet avantajlarını koruyabileceğine işaret etmektedir. Bu çerçevede, işlenmiş mermer ve traverten ürünlerinde güçlü konuma sahip Türk firmalarının Libya pazarındaki avantajlı konumlarını sürdürme potansiyeline sahip oldukları değerlendirilmektedir.

4.17 Sektörde Vergiler (gümrük vergisi, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi, ilave gümrük vergisi, anti dumping vergisi v.b.)

Libya'da doğal taş ürünlerinin ithalatında uygulanacak vergi ve mali yükümlülükler, genel gümrük mevzuatı çerçevesinde belirlenmekte olup sektörde %5 oranında tek gümrük vergi tarifesi uygulanmaktadır.

4.18 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller

Libya'da doğal taş sektörüne yönelik olarak Türkiye menşeli ürünleri hedef alan özel bir tarife dışı engel, kota uygulaması veya anti-dumping tedbiri bulunmamaktadır.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar (Örnek: artan talep, e-ticaretin yaygınlaşması, ülkemizle yapılan Serbest Ticaret Anlaşması vb.)

- Libya'nın doğal taşta ithalata bağımlı olması,
- Yeniden imar süreci,
- Türkiye'nin işlenmiş mermerde %90 pazar payına sahip olması,
- Türkiye'nin toplam ithalattaki payının son yıllarda yükselmesi,
- Türk müteahhitlerinin Libya'daki güçlü varlığı,
- Granit segmentinde yeni fırsatların ortaya çıkması,
- Libya'nın Afrika'ya açılan bir dağıtım merkezi olma potansiyeli,
- Tercihli Ticaret Düzenlemeleri ve yeni dönem müzakereleri.

6. İhracatçılarımızı Bekleyen Tehditler

- Sektör ticaretindeki yüksek kayıt dışılık
- Uluslararası standartlarda olmayan ödeme sistemleri
- Ticari bankaların ve dış ticaret işlemleri üzerinde güçlü yetkisi olan Libya Merkez Bankasının piyasaya müdahalesi
- Fiilen, devlet kurumlarının doğu-batı şeklinde bölünmesine bağlı istikrarsızlık
- Karar alma sürecindeki gecikmeler
- Vizeler

- Finansman sıkıntısı, kayıpları
- Uluslararası standartlarda olmayan mevzuat altyapısı
- Petrol gelirlerine bağımlı ekonomik yapı ve kamu yatırımlarındaki dalgalanmalar
- Akreditifli (LC) ödemelerde gecikmeler
- Liman altyapı yetersizlikleri ve gümrükleme gecikmeleri

7. Doğal Taş Sektöründe İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

- Libya pazarında faaliyet gösteren ithalatçılarla, mermer işleme tesisleriyle ve müteahhitlik firmalarıyla doğrudan temas kurulması,
- Trablus, Misrata ve Bingazi başta olmak üzere ülkenin temel ticaret ve lojistik merkezlerine düzenli ticaret heyetleri ve firma ziyaretleri gerçekleştirilmesi,
- Libya'da faaliyet gösteren Türk müteahhitlik firmaları tarafından yürütülen konut, hastane, otel ve altyapı projeleri yakından takip edilmesi; proje bazlı tedarik fırsatlarının değerlendirilmesi,
- Türkiye'nin güçlü konuma sahip olduğu işlenmiş mermer ve traverten ürünlerinde mevcut pazar payının korunmasına ve artırılmasına yönelik çalışmaların sürdürülmesi,
- Hindistan'ın hâkim olduğu granit segmentinde ürün çeşitliliğinin artırılarak yeni pazar fırsatlarının değerlendirilmesi,
- Akreditif ve ödeme süreçlerinde yaşanabilecek sorunların önüne geçebilmek amacıyla güvenilir yerel ortaklar ve deneyimli bankalarla çalışılması,
- Ticari fatura, menşe şahadetnamesi, konşimento ve gözetim belgeleri arasındaki uyuma azami dikkat gösterilmesi,
- Libya pazarında fiyat rekabeti önemli olmakla birlikte, kalite, teslim süresi ve satış sonrası hizmetler de ön plana çıktığından katma değerli ürünlere odaklanılması,
- Libya'nın Sahra Altı Afrika ülkelerine açılan bir ticaret merkezi olma potansiyeli dikkate alınarak yeniden ihracat (re-export) imkanlarının araştırılması,
- Marka bilinirliğinin artırılması amacıyla sektörel fuarlara katılım sağlanması ve yerel iş çevreleriyle uzun vadeli ticari ilişkiler geliştirilmesi.

8. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar

Libya'da 2011 yılından bu yana devam eden siyasi, idari ve ekonomik dönüşüm süreci, ticari faaliyetler üzerinde etkisini sürdürmektedir. Ülkede zaman zaman kamu kurumlarının işleyişi, mevzuat uygulamaları ve karar alma süreçlerinde farklılıklar ve gecikmeler yaşanabilmektedir.

Birleşmiş Milletler ve çeşitli uluslararası kuruluşların raporlarında Libya, kayıt dışı ekonomi, düzensiz göç hareketleri ve sınır ticaretine ilişkin risklerin bulunduğu ülkeler arasında gösterilmektedir. Yerel basında da kayıt dışı ekonomik faaliyetler ve bunların ekonomi üzerindeki etkileri sıklıkla gündeme gelmektedir.

Bu çerçevede, Libya ile ticari ilişki kuracak firmaların güvenilir yerel ortaklarla çalışmaları, ödeme yöntemlerini dikkatle belirlemeleri, sözleşme ve belge süreçlerini titizlikle yürütmeleri ve güncel mevzuatı yakından takip etmeleri önem arz etmektedir.

Bununla birlikte, Libya'nın yeniden imar süreci, yüksek ithalat ihtiyacı ve Türk ürünlerine yönelik olumlu algı dikkate alındığında, uygun risk yönetimi uygulandığı takdirde ülkenin Türk firmaları açısından önemli ticari fırsatlar sunmaya devam ettiği değerlendirilmektedir.

9. Genel Değerlendirme

Libya doğal taş pazarı, yerli üretimin sınırlı olması nedeniyle büyük ölçüde ithalata dayalı bir yapı sergilemektedir. 2025 yılı itibarıyla yaklaşık 154 milyon ABD doları büyüklüğe ulaşan pazarda mermer ve traverten ürünleri hâkim konumda olup, özellikle işlenmiş ürünlere yönelik talep artış eğilimi göstermektedir.

Türkiye, işlenmiş mermer ve traverten ürünlerinde Libya'nın açık ara en büyük tedarikçisi konumunda bulunmakta ve bu ürün grubunda yaklaşık %90 pazar payına sahiptir. Ayrıca son yıllarda granit ürünlerinde de ihracat artışı kaydedilmektedir. Libya'nın yeniden imar süreci, altyapı yatırımları ve Türk müteahhitlik firmalarının ülkedeki güçlü varlığı, Türk doğal taş sektörü açısından önemli fırsatlar sunmaktadır.

Bununla birlikte, ülkedeki siyasi ve idari belirsizlikler, kayıt dışılık, ödeme sistemlerindeki sorunlar, finansman kısıtları ve bürokratik gecikmeler ticari faaliyetlerde dikkatle yönetilmesi gereken riskler arasında yer almaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, uygun risk yönetimi ve güçlü yerel iş ortaklıkları ile desteklenmesi halinde Libya pazarının Türk doğal taş sektörü için orta ve uzun vadede önemli ihracat potansiyeli taşımaya devam ettiği değerlendirilmektedir.

10. Yararlı Adresler

Libya Kamu Kurumları

- Libya Merkez Bankası (Central Bank of Libya - CBL): cbl.gov.ly
- Libya Ticaret Ağı (Libya Trade Network - LTNET): ltnet.ly
- Libya Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı: economy.gov.ly
- Libya Gümrük İdaresi (Libyan Customs Authority): customs.gov.ly
- Libya Ulusal Madencilik Kurumu (National Mining Corporation): nmc.gov.ly

Yeniden İmar, Altyapı ve Yatırım Kuruluşları

- Housing and Infrastructure Board (HIB): hib.gov.ly
- Public-Private Partnership Company (PPP Libya): ppp.ly
- Economic and Social Development Fund (ESDF): esdf.ly
- Libyan Development and Investment Holding Company (LIDCO): lidco.ly

Ticaret Analizi ve Uluslararası Veri Tabanları

- ITC Trade Map: trademap.org
- ITC Export Potential Map: exportpotential.intracen.org
- World Integrated Trade Solution (WITS): wits.worldbank.org

Fuar, Sektörel Etkinlikler ve B2B Platformları

- Libya Build Exhibition: libyabuild.com
- Benghazi International Construction Exhibition (BICE): bice.ly
- Libya Construction Expo: libyaconstructionexpo.com

- StoneContact Libya Portal: stonecontact.com/suppliers/libya-country

Türkiye Tarafı (Resmi ve Sektörel Temsilcilikler)

- T.C. Ticaret Bakanlığı (Libya Ülke Masası): ticaret.gov.tr
- Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM): tim.org.tr
- İMİB (İstanbul Maden İhracatçıları Birliği): imib.org.tr
- Ege Maden İhracatçıları Birliği (EMİB): emib.org.tr

11. Kaynakça

1. International Trade Centre (ITC), Trade Map Veri Tabanı, <https://www.trademap.org>
2. International Trade Centre (ITC), Export Potential Map, <https://exportpotential.intracen.org>
3. Libya Merkez Bankası (Central Bank of Libya - CBL), <https://cbl.gov.ly/en/>
4. Libya Ticaret Ağı (Libya Trade Network - LTNET), <https://ltnet.ly/en/>
5. Libya Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı, <https://economy.gov.ly>
6. Libya Sanayi ve Maden Kaynakları Bakanlığı, ilgili yayımlar ve duyurular.
7. Libya Gümrük İdaresi, ilgili mevzuat ve uygulamalar.
8. 2022 tarihli ve 6 sayılı Elektronik İşlemler Kanunu (Electronic Transactions Law No. 6 of 2022), <https://lawsociety.ly/en/legislation/law-no-6-of-2022-concerning-electronic-transactions/>
9. DataReportal, Libya Digital 2025 Report, <https://datareportal.com>
10. Libya Build Fuarı, <https://www.libyabuild.com/>
11. Benghazi International Construction Exhibition (BICE), <https://eldalilexpo.com/bice/>
12. Libya Construction Expo, <https://www.icffair.com/event/libya-construction-expo-2026/>
13. Housing and Infrastructure Board (HIB), <https://hib.ly/>
14. Public-Private Partnership Company (PPP Libya), <https://ppp.ly/>
15. Economic and Social Development Fund (ESDF), <https://www.esdf.ly/>
16. Libyan Development and Investment Holding Company (LIDCO), <https://lidco.ly/en/>
17. Birleşmiş Milletler (UN) ve ilgili uluslararası kuruluşların Libya ekonomisi, yeniden imar süreci ve kayıt dışı ekonomi konularındaki raporları.
18. Ticaret Bakanlığı Trablus Ticaret Müşavirliği tarafından hazırlanan ülke ve sektör raporları ile saha gözlemleri.
19. Libya yerel basını, sektörel yayınlar ve açık kaynaklı piyasa araştırmaları.